

Näitemängutegemisest Undla vallas

Kadrina kandi näitemängutegemise algus on seotud Aleksander Krimmi nimega. A. Krimm tuli 1893. aastal Undla vallakirjutajaks. Enne seda töötas ta viis aastat Koonu-Arina koolmeistrina, ühtlasi vallakirjutajana. Juba seal, Väike-Maarja lähedal lülitus ta aktiivselt seltsitegevusse. Kadrinas sai tema paremaks käeks Udriku koolmeister Jakob Blumfeldt. Nende ühisel ettevõtmisel korraldati siin 1897. aastal esimene avalik piduõhtu laulu ja näitemänguga. Etendati Juhan Kunderi «Kroonu onu». Näitejuht oli Aleksander Krimm. Peaosa mängis pika aja vältel A. Krimmi naine Liisa (neiuna Elken).

Ei olnud lust eriti kerge teha seltsitööd tolleaegses Kadrinas.

Suure takistusena seisid teel ees kõrtsid. Möödunud sajandi lõpul oli siin kolm kõrtsi — iga kiriku juurest viiva tee otsas üks. Kui 1900. aastal kõrtsid suleti, avasid kohalikud edumeelsed seltsitegelased (A. Krimm, J. Blumfeldt jt.) endises Kruusimäe kõrtsis teemaja.

Näitemängutegemine levis peagi teistesse paikadesse.

Imastus õpetas näitemängu koolmeister Aavik. 1903. aasta jaanuaris esines Imastu näitetrupp Kadrinas, kus mängiti «Isaia viisi» ja «Kudas nõlaks saab».

Kõnnus oli näitejuhiks sealne kooliõpetaja Samuel. Kõnnulaste repertuaarist on teada «Oõvaht», «Kättetasumine», «Vaat, see oli suure linna ilu». Kõnnus peeti pi-

duõhtud sel ajal peamiselt Kärritsa talus, kuhu ehitati selleks puhuks ka ajutine näitelava. Piduude sissetulek läks enamasti kooli heaks.

Undla valla tähtsamaid seltsielu keskusi oli Udriku koolimaja. Koolmeister Jakob Blumfeldti käe all õpiti seal koorilaulu ja näitemängu kümme aastat järjest. Tema näitetrupi repertuaarist on teada K. A. Hermannini «Oksjon», millega esineti 1903. aasta 31. augustil Porkuni vallas Nurmetu külas Böckleri talu küünis. Samal aastal mängiti A. Kitzbergi «Punga Martti ja Ubä Kaarlit». Piduohtutega kogus Blumfeldt raha pillide soetamiseks ja 1903. aastal asutas ta nasunakoori, mida ise juhatas.

Kus Kadrina rahvas näitemängu

tegi? Esimeseks «pidusaaliks» oli Kadrina külje all asuva Päre karjamõisa küün. 1902. aastal ehitati Undla vallamaja. Nüüd koondus seltsielu sinna 1906. aastal asutati haridusselts, mis pani käima eestikeelse kooli Kadapiku külas. Koolihoone oli aga väike ja müdugi ei olnud seal mingit korralikku pidusaali. Pidasid peeti endiselt vallamajas. 1908. aasta kevadel etendus seal näiteks A. Jürgensteini «Juta», mille «...osad olivad hästi ära õpitud».

1910. aastal omandas haridusselts Kadrinas kaupmees Johannsoni krundi koos hoonetega. Seal asunud rehest sai omakorda ajutine piduruum. Peagi osteti aga ära endine Kruusimäe kõrtsihoone, mis varem oli seltsi käes rendil, ja selle otsa ehitati madal puust seltsimaja.

Kadrina haridusseltsi uus hoone valmis 1912 aastal. Selles oli luba püsiv näitelava, mis võimaldas järjekindlat näitemängutegemist

Uue seltsimaja avatükina toodlavale Chr. Rutoffi draama «Kivi»

Rääkides Kadrina kandi kultuurielust, eriti näitemängutegemisest käesoleva sajandi alguses peab kindlasti nimetama Päre mõisa moonamehe Rein Lubja nime. See oli mees, kellel oli Kadrina näitetrupis vahest kõige suurem populaarsus. Vanad inimesed mäletasid veel hiljaegu temasoatäitmisi, näiteks joodik valla vanem Jakob Liivi komöödia «Kolmat aega vallavanem».

Rein Lubi esines suure menüga näidendites, samal ajal laulis ta laulukoorides (sageli soloosades), mängis Udriku pasunakooris. Kuri tiisikushaigus katkestas selle mitmekülgse ja energilise seltsitegelase elutee juba 47. eluaastal.